

Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 205/18

Λουξεμβούργο, 19 Δεκεμβρίου 2018

Απόφαση στην υπόθεση C-219/17
Silvio Berlusconi κ.λπ. κατά Banca d'Italia κ.λπ.

Το Δικαστήριο της ΕΕ είναι αποκλειστικώς αρμόδιο να εκτιμήσει αν η νομιμότητα της απόφασης της ΕΚΤ που εναντιώνεται στην απόκτηση ειδικής συμμετοχής στην Banca Mediolanum από τη Fininvest και τον S. Berlusconi θίγεται από τυχόν ελαττώματα των προπαρασκευαστικών πράξεων της Banca d'Italia

Από τη δεκαετία του 1990, ο Silvio Berlusconi κατείχε, μέσω της Fininvest, περίπου το 30 % της Mediolanum, χρηματοοικονομικής εταιρίας συμμετοχών που ήλεγχε μεταξύ άλλων την τράπεζα Banca Mediolanum.

Κατόπιν της καταδίκης του S. Berlusconi για φοροδιαφυγή, η Banca d'Italia (Τράπεζα της Ιταλίας) και το Istituto per la Vigilanza sulle Assicurazioni (Ίδρυμα για την εποπτεία των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, Ιταλία) διαπίστωσαν το 2013 ότι ο S. Berlusconi είχε παύσει να εκπληρώνει τη σχετική με τα εχέγγυα ήθους απαίτηση την οποία προέβλεπε η εφαρμοστέα εθνική νομοθεσία και ότι κατά συνέπεια η συμμετοχή της Fininvest στη Mediolanum έπρεπε να μεταβιβαστεί κατά το μέτρο που υπερέβαινε το 9,999 %. Ο S. Berlusconi και η Fininvest προσέφυγαν ενώπιον των ιταλικών διοικητικών δικαστηρίων και δικαιώθηκαν από το Consiglio di Stato (Συμβούλιο της Επικρατείας, Ιταλία). Με αμετάκλητη απόφαση της 3ης Μαρτίου 2016, το Consiglio di Stato ακύρωσε την απόφαση της Banca d'Italia λόγω παραβίασεως της αρχής της μη αναδρομικότητας, στο μέτρο που είχε επεκτείνει την εφαρμογή της νέας εθνικής νομοθεσίας που θέσπιζε κριτήρια εχεγγύων ήθους σε συμμετοχές προγενέστερες της ενάρξεως ισχύος της νομοθεσίας αυτής.

Εν τω μεταξύ, η Mediolanum απορροφήθηκε από την Banca Mediolanum και συνεπώς η Fininvest κατέστη κάτοχος ειδικής συμμετοχής στο κεφάλαιο τράπεζας.

Η Banca d'Italia και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) έκριναν τότε ότι ήταν απαραίτητη αίτηση αδείας για την απόκτηση ειδικής συμμετοχής στην Banca Mediolanum. Δεδομένου ότι δεν υποβλήθηκε αίτηση, η Banca d'Italia κίνησε αυτεπαγγέλτως σχετική διοικητική διαδικασία. Εν συνεχεία, η Banca d'Italia, ως Εθνική Αρμόδια Αρχή (ΕΑΑ), απέστειλε στην ΕΚΤ πρόταση αποφάσεως με την οποία διατύπωνε αρνητική γνώμη όσον αφορά τα εχέγγυα ήθους των αποκτώντων¹ και καλούσε την ΕΚΤ να εναντιωθεί στην απόκτηση.

Στις 25 Οκτωβρίου 2016, η ΕΚΤ εξέδωσε τελική απόφαση με την οποία εναντιωνόταν στην απόκτηση αυτή. Η ΕΚΤ έκρινε μεταξύ άλλων ότι υφίσταντο βάσιμες αμφιβολίες ως προς τα εχέγγυα ήθους των αποκτώντων διότι ο S. Berlusconi είχε καταδικαστεί για φοροδιαφυγή και είχε διαπράξει και άλλες παρατυπίες, πράγμα που ίσχυε και για άλλα μέλη των διοικητικών οργάνων της Fininvest.

Ο S. Berlusconi και η Fininvest προσέβαλαν την απόφαση της ΕΚΤ². Συγχρόνως προσέβαλαν τις πράξεις της Banca d'Italia ενώπιον του Consiglio di Stato. Ενώπιον του τελευταίου, άσκησαν

¹ Η Fininvest είναι ο άμεσος αποκτών, ενώ ο S. Berlusconi, ως πλειοψηφικός μέτοχος της Fininvest, είναι ο έμμεσος αποκτών.

² Η Fininvest και ο S. Berlusconi άσκησαν προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως της ΕΚΤ ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (T-913/16, Fininvest και Berlusconi κατά ΕΚΤ). Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου ανεστάλη εν αναμονή της αποφάσεως επί της υπό κρίση προδικαστικής παραπομπής.

«azione di ottemperanza», στο πλαίσιο της οποίας υποστηρίζουν ότι η πρόταση αποφάσεως της Banca d'Italia είναι άκυρη ως αντιβαίνουσα στην ως άνω απόφαση της 3ης Μαρτίου 2016 (που ως αμετάκλητη απόφαση έχει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου).

Στο πλαίσιο αυτό, το Consiglio di Stato ερωτά το Δικαστήριο αν είναι έργο του εθνικού δικαστή ή, αντιθέτως, του δικαστή της Ένωσης³ να ελέγχει τη νομιμότητα των πράξεων που έχουν χαρακτήρα κινήσεως της διαδικασίας, έρευνας ή υποβολής προτάσεως και εκδίδονται από ΕΑΑ (εν προκειμένω, την Banca d'Italia) στο πλαίσιο διαδικασίας χορηγήσεως αδείας για την απόκτηση ειδικής συμμετοχής σε τραπεζικό ίδρυμα. Το Consiglio di Stato ερωτά επίσης το Δικαστήριο αν στο ερώτημα αυτό πρέπει να δοθεί διαφορετική απάντηση στην περίπτωση που ενώπιον εθνικού δικαστηρίου ασκείται «azione di ottemperanza».

Με τη σημερινή του απόφαση, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι το άρθρο 263 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) απονέμει στα δικαιοδοτικά όργανα της Ένωσης την αποκλειστική αρμοδιότητα να ελέγχουν τη νομιμότητα των πράξεων που εκδίδονται από θεσμικό όργανο της Ένωσης, όπως η ΕΚΤ.

Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η πράξη του θεσμικού οργάνου της Ένωσης ενίοτε εκδίδεται μετά το πέρας διαδικασίας λήψεως αποφάσεως της οποίας ενδιάμεσα στάδια συνιστούν οι πράξεις μιας ΕΑΑ.

Το Δικαστήριο προβαίνει σε σαφή διάκριση μεταξύ δύο περιπτώσεων: i) της περιπτώσεως κατά την οποία το θεσμικό όργανο της Ένωσης διαθέτει μόνον περιορισμένο ή ανύπαρκτο περιθώριο εκτιμήσεως, με αποτέλεσμα η πράξη της ΕΑΑ να δεσμεύει το θεσμικό όργανο της Ένωσης και ii) της περιπτώσεως κατά την οποία το θεσμικό όργανο της Ένωσης ασκεί μόνο του την τελική εξουσία λήψεως αποφάσεων χωρίς να δεσμεύεται από την πράξη μιας ΕΑΑ. Στην πρώτη περίπτωση, τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να αποφαίνονται επί των τυχόν παρατυπιών μιας τέτοιας εθνικής πράξεως, υποβάλλοντας ενδεχομένως προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο. Στη δεύτερη περίπτωση αντιθέτως, **εναπόκειται στον δικαστή της Ένωσης – δηλαδή στα δικαστήρια τα οποία περιλαμβάνει το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης – όχι μόνο να αποφαίνεται επί της νομιμότητας της τελικής αποφάσεως την οποία λαμβάνει το θεσμικό όργανο της Ένωσης αλλά και να εξετάζει τα τυχόν ελαττώματα των προπαρασκευαστικών πράξεων ή των προτάσεων της ΕΑΑ τα οποία είναι ικανά να θίξουν το κύρος της τελικής αυτής αποφάσεως.**

Συναφώς, το Δικαστήριο τονίζει ότι η αποτελεσματικότητα μιας διαδικασίας στο πλαίσιο της οποίας υφίσταται αποκλειστική αρμοδιότητα λήψεως αποφάσεως θεσμικού οργάνου της Ένωσης προϋποθέτει **οπωσδήποτε ενιαίο δικαστικό έλεγχο** ώστε να αποφεύγονται κίνδυνοι αποκλινοσών εκτιμήσεων όσον αφορά τη νομιμότητα της τελικής αποφάσεως, ιδίως στην περίπτωση που η απόφαση αυτή συμφωνεί με την ανάλυση και με την πρόταση μιας ΕΑΑ. Εξάλλου, από το άρθρο 263 ΣΛΕΕ καθώς και από την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών⁴ προκύπτει ότι οι πράξεις τις οποίες εκδίδει ΕΑΑ στο πλαίσιο διαδικασίας αυτού του είδους δεν μπορούν να υπόκεινται στον έλεγχο των δικαστηρίων των κρατών μελών.

Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η **ΕΚΤ είναι αποκλειστικώς αρμόδια να αποφασίσει αν θα επιτρέψει ή όχι την προτεινόμενη απόκτηση συμμετοχής** μετά το πέρας της επίμαχης διαδικασίας, που προβλέπεται στο πλαίσιο του ενιαίου εποπτικού μηχανισμού της τραπεζικής ένωσης για την αποτελεσματική και συνεπή λειτουργία του οποίου είναι υπεύθυνη η ΕΚΤ⁵. Κατά

³ Δηλαδή το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως θεσμικό δικαιοδοτικό όργανο που περιλαμβάνει δύο δικαστήρια: το Δικαστήριο και το Γενικό Δικαστήριο.

⁴ Αρχή η οποία προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ).

⁵ Η επίμαχη διαδικασία διέπεται από την **οδηγία «CRD IV»** [οδηγία 2013/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με την πρόσβαση στη δραστηριότητα πιστωτικών ιδρυμάτων και την προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων, για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/87/ΕΚ και για την κατάργηση των οδηγιών 2006/48/ΕΚ και 2006/49/ΕΚ (ΕΕ 2013, L 176, σ. 338)], από τον κανονισμό για τον ενιαίο εποπτικό μηχανισμό (**κανονισμό ΕΕΜ**) [Κανονισμός (ΕΕ) 1024/2013 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 2013, για την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην ΕΚΤ σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων (ΕΕ 2013, L 287, σ. 63)] και από τον **κανονισμό για το πλαίσιο ΕΕΜ** [Κανονισμός

συνέπεια, ο δικαστής της Ένωσης είναι αποκλειστικώς αρμόδιος να εκτιμήσει παρεμπιπτόντως αν η νομιμότητα της από 25 Οκτωβρίου 2016 αποφάσεως της ΕΚΤ θίγεται από τυχόν ελαττώματα των προπαρασκευαστικών πράξεων της Banca d'Italia. Οι πράξεις αυτές δεν μπορούν επομένως να υποβληθούν σε έλεγχο νομιμότητας από τα εθνικά δικαστήρια. Δεν ασκεί συναφώς επιρροή το γεγονός ότι ενώπιον εθνικού δικαστή έχει ασκηθεί ένδικο βοήθημα όπως η «azione di ottemperanza».

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα να υποβάλουν στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά αυτή, λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, ομοίως, άλλα εθνικά δικαστήρια ενώπιον των οποίων ανακύπτει παρόμοιο ζήτημα.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο](#) της αποφάσεως είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα CURIA από την ημερομηνία δημοσίευσής της

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδη ☎ (+352) 4303 2582

Στιγμιότυπα από τη δημοσίευση της αποφάσεως διατίθενται από το «[Europe by Satellite](#)» ☎ (+32) 2 2964106

(ΕΕ) 468/2014 της ΕΚΤ, της 16ης Απριλίου 2014, που θεσπίζει το πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ της ΕΚΤ, των ΕΑΑ και των εθνικών εντεταλμένων αρχών εντός του ενιαίου εποπτικού μηχανισμού (ΕΕ 2014, L 141, σ. 1)].